

Н. В. Демченко,
*зав. довідково-бібліографічного відділу
наукової бібліотеки ім. М. Максимовича*

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ КОРИСТУВАЧІВ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ ІМ. М. МАКСИМОВИЧА

Наукова бібліотека ЧНУ ім. Б. Хмельницького – ключова ланка інформаційного забезпечення навчального процесу.

З розвитком інформаційно-комунікаційних технологій та зміною засобів спілкування бібліографа та користувача змінюються і технології надання бібліографічних послуг. Підготовка кваліфікованого користувача, який вільно орієнтується в інформаційно-пошукових системах, як традиційних (карткових), так і електронних, який володіє алгоритмом та методикою пошуку інформаційних ресурсів, оформлення результатів інформаційного пошуку, виховання інформаційної культури – це складові роботи Інформаційно-бібліографічного відділу наукової бібліотеки ім. М. Максимовича.

Особливістю роботи відділу є інформаційно-бібліографічне забезпечення наукової діяльності та навчально-виховного процесу. Протягом поточного року до відділу по інформаційну допомогу звертається більше 90000 користувачів.

Серед усних форм навчання ми використовуємо індивідуальні консультації з питань користування ДБА, виконуємо різнопланові бібліографічні довідки, вчимо користувача правильно формулювати інформаційний запит, застосовуємо методики пошуку необхідної літератури із джерел національної бібліографії (реферативні журнали, літописи Книжкової палати, бібліографічні покажчики та ін.). Студентам для виконання курсових, кваліфікаційних і дипломних робіт надаємо консультації з питань оформлення списків використаної літератури. Зі студентами-першокурсниками проводили заняття з основ інформаційної

культури, кожне з яких складалося з теоретичної і практичної частин (на жаль на сьогоднішній день такі навчання не проводяться). Доповнювали екскурсіями, де знайомили зі структурою бібліотеки, правилами користування та розміщенням структурних підрозділів.

Для студентів, магістрантів, професорсько-викладацького складу систематично надаються консультації про правила бібліографічного опису творів друку та правила користування ДБА. Протягом року цифровий показник долає восьмитисячну межу.

Бібліографічна служба одна із перших відчуває зміни, які відбуваються в житті суспільства. Найчастіше саме за станом інформаційно-бібліографічного обслуговування через систему каталогів, картотек користувачі оцінюють роботу бібліотеки в цілому.

Ефективно працювати з алфавітним каталогом під час пошуку вже запропонованої літератури можуть і студенти, і викладачі самостійно, а знайти потрібну інформацію в систематичному каталозі, систематичній картотеці статей чи інших картотеках навчають бібліографи залу каталогів.

Сучасні комп'ютерні технології значно розширили можливості задоволення інформаційних потреб читачів, надання якісних інформаційних послуг. Разом з тим, багато залежить від того, наскільки конкретний читач спроможний орієнтуватися в безмежному інформаційному світі, своєчасно знаходити, отримувати та ефективно використовувати нову інформацію. Тому особлива роль в формуванні інформаційної культури користувачів належить бібліотечним працівникам. Наукова бібліотека з 2002 року опрацьовує інформацію в електронному режимі користуючись програмою «Ірбіс», створивши для АРМ «Читач» десять електронних баз даних. Чому десять, а не одну чи дві? Поділ інформації дозволяє швидко орієнтуватися у різних джерелах інформації, логічно працювати з літературою.

Обов'язковим та важливим елементом щоденних консультацій користувачів є практичне засвоєння методів пошуку інформації в

електронному вигляді, користувачеві надаються довідки про наявність необхідної літератури у фонді, її місцезнаходження у відділах бібліотеки, є можливість пошуку літератури з визначеної тематики. А база даних Електронні ресурси дозволяє опрацювати документ у повнотекстовому режимі. З метою покращення якості та ефективності обслуговування користувачів залу каталогів надаються послуги з тиражування записів на USB-накопичувачах.

Досить об'ємна робота ведеться по індивідуальному інформуванню користувачів в системі ВРІ (вибіркове розповсюдження інформації) та ДОК (диференційне обслуговування керівництва). Автоматизація бібліотеки прискорила появу нових форм інформування користувачів. Для передачі інформації активно використовується електронна пошта, що дає змогу економити час і оперативно надавати релевантні інформаційні продукти і послуги. Один раз на квартал надсилається повідомлення на кафедри університету про нові надходження книг та періодики, відповідно до кола наукових інтересів. З огляду на сучасну тенденцію, за якої користувачі все частіше віддають перевагу бібліотечним онлайн-сервісам, ігноруючи безпосереднє відвідування книгозбірні, зручно користуватися послугою «Віртуальної довідки». Ми з'ясовуємо потреби користувачів та здійснюємо відповіді. Про сервісні можливості наукової бібліотеки легко дізнатись із сайту. Зокрема інформаційно-бібліографічний відділ на сторінках сайту пропонує ознайомитись з новинами літератури через інформаційний бюлетень «Книжкова скарбниця» та тематичними списками літератури.

Особливу увагу в розбудові ефективних взаємовідносин з користувачами потрібно приділяти корпоративній культурі. Для ефективної реалізації принципів взаємовідносин важливо, аби працівники бібліотеки розуміли, що вони представляють бібліотеку і кожна зустріч з читачем є надзвичайно важливою, незалежно від того, відбувається вона в будівлі бібліотеки чи за допомогою телефону, e-mail, веб-сторінки тощо.

Позитивний образ бібліотекаря безпосередньо впливає на сприйняття установи загалом з боку аудиторії.

Отже, основою інформаційної підготовки користувача є вміння ефективно вести пошук інформації. Навчання пошуку інформації безпосередньо пов'язано з умінням користуватися довідково-бібліографічним апаратом бібліотеки, а саме каталогами, картотеками, довідниками, словниками тощо. Поява комп'ютерних інформаційно-пошукових систем у бібліотеці вимагає від користувача спеціальних навичок пошуку інформації в базах даних, уміння вибрати основну галузь пошуку, користуватися ключовими словами та ін. Для цього необхідно проводити навчання з основ інформаційної культури, серії лекцій та бесід про можливості комп'ютера в бібліотеці та про інформаційні послуги, які надаються читачам.

Література

1. Коломієць А. М. Основи інформаційної культури майбутнього вчителя : навч.-метод. посіб. / А. М. Коломієць, І. М. Лапшина, В. С. Білоус. – Вінниця : ВДПУ, 2006. – 88 с.
2. Ростовцев С. Роль маркетингу взаємовідносин в он-лайн-діяльності бібліотек / С. Ростовцев // Вісник книжкової палати. – 2015. – № 11. – С. 29–30.
3. Свістельник І. Інформаційна культура студента : навч. посіб. / І. Свістельник. – К. : Кондор, 2012. – 180 с.
4. Шейко В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підруч. для студентів вищ. навч. закл. / В. М. Шейко, Н. М. Кушнарєнко. – К. : Знання-Прес, 2003. – 295 с.